

Márton János értekezése eléri célját, teljesíti a nem könnyű feladatot. Teológiaiag érett munka, megfelelő tájékozottsággal és értékítélettel. Úgy vélem, hogy színvonala meghaladja az átlagot, s teljesíti a disszertációk egyik legfontosabb célkitűzését: a támogatást és jó eligazítást, de nemcsak a szaktudósok számára, hanem gyakorló lelkészeknek is.

Ha a javasolt változtatások és javítások megtörténnek, a munka kiadása hasznosnak bizonyulhat minden felekezet számára.

A fentiekre tekintettel, a disszertáció elfogadását jó lelkiismerettel ajánlom, és a doktori cím odaítélését javaslom.

Dr. Marjovszky Tibor

Elhunyt Joachim Gnilka (1928. dec. 8. – 2018. jan. 15.)

Az európai és a német nyelvű katolikus biblikusok korelnöke, Joachim Gnilka 2018. január 15-én hunyt el, temetésére pedig január 31-én került sor Münchenben. Már a kommunizmus idején is nagy barátja és támogatója volt a kelet-európai, a lengyel és a magyar biblikusoknak. Vallomása szerint, ugyanakkor a mértékadó német katolikus biblikusok véleménye szerint is a Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia folyamatos támogatása volt az ő legutolsó nagyobb műve. Erre a konferenciára gyakran ellátogatott, azon előadásokat is tartott, és haláláig figyelemmel kísérte azt. *A Római levél értelmezése az ortodox teológiában, a reneszánszban, a reformáció korában és a mai bibliatudományban* témájú 28. konferencia kötetét, amely 2018 augusztusára jelenik meg, neki szeretnénk volna dedikálni és átadni 90. születésnapja alkalmából, és hálás szívvel megköszönni neki, hogy segítette konferenciánkat, amelyen az elmúlt 30 évben mintegy 300 előadás hangzott el és jelent meg 25 kötetben magyar nyelven. Ettől az évtől kezdve német és angol nyelven tesszük közzé a szegedi dolgozatokat.

Joachim Gnilka 1928-ban született a sziléziai Leobschützben (Glubczyce), ezért is ismerte a kelet-európai biblikusok kálváriáját. Tanulmányait Eichstättben kezdte, majd Würzburgban folytatta, végül Rómában, a Sapiencia Egyetemen tökéletesítette biblikumból és keleti nyelvekből. 1953-ban Julius Döpfner bíboros szentelte pappá Würzburgban; itt végezte kápláni szolgálatát is. 1955-ben Rómában szerzett teológiai doktorátust, Rudolf Schnackenburgnál habili-

tált, és 1959 és 1962 között, igen fiatalon magántanárként oktatott Würzburgban. 1962-től 1975-ig Münsterben tanított újszövetségi szövegmagyarázatot, ahol gyakran szigorlatoztatott együtt Joseph Ratzingerrel. 1975-től 1997-ig, nyugdíjba vonulásáig Münchenben tanított a Ludwig Maximilian Egyetemen. A II. vatikáni zsinat után megnövekedett az érdeklődés a teológia iránt, s így több száz éves folyamot tanított mindegyik egyetemen. Leghíresebb tanítványai Hans-Josef Klauck, Detlev Dormeyer, Katharina D. Oppel és Thomas Schmeller. Elisabeth Schüssel Fiorenza, a későbbi amerikai biblikus a feminista biblikum híres képviselője lett. Kommentárjait a Herder Kiadó jelentette meg és adta el nagy példányszámban. Legjelentősebbek a Máté, a Márk és János evangéliumához, valamint a Filemon, a Filippi és a Kolosséi levélhez írt kommentárjai.

1973-tól 1988-ig a Pápai Biblikus Bizottságnak, 1983-tól pedig a Nemzetközi Teológiai Bizottságnak volt tagja. Nemzetközileg elismert bibliatudós, aki elsőként csatlakozott a *Studiorum Novi Testamenti Societas* biblikusokat tömörítő ökumenikus akadémiai csoporthoz.

Több mint tizenkét önálló monográfiát írt, 1983-tól a *Neue Echter-Bibel* sorozat szerkesztője volt, majd Rómában az Urbaniana Egyetem vendégprofesszoraként is oktatott.

2005-ben Erdő Péter tüntette ki Stephanus-díjjal. A Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia támogatója volt csaknem az alapításától kezdve, és ezért a megtiszteltetésért alapítottuk a róla elnevezett Joachim Gnilka-díjat, amelyet kiemelkedő magyar biblikusok számára ítélünk oda. Eddig Jakubinyi György gyulafehérvári érsek, Ulrich Luz berni professzor, Farkasfalvy Dénes ciszterci apát, valamint Jutta Hausmann evangélikus, Peres Imre református, Gyürki László és Fröhlich Ida római katolikus professzor vehette át ezt a díjat.

Joachim Gnilka magyarul megjelent művei: *Márk* (Agapé, 2000), *A Názáreti Jézus. Üzenet és történelem* (Szent István Társulat, 2001), *Az Újszövetség teológiája* (Szent István Társulat, 2007), *Biblia és Korán – Ami összeköti és ami elválasztja őket* (Szent István Társulat, 2015). Ezekon kívül számos cikkét közölte a *Vigilia*, a *Pannonhalmi Szemle* és a *Mérleg*.

Benyik György,

a Szegedi Nemzetközi Biblikus Konferencia igazgatója

A hajdani Franekerai Egyetem 16–17. századi nyomtatványainak kiállítása

2018. január 23-án kiállítás nyílt az amszterdami Vrije Universiteit főépületének könyvtárában, ahol mintegy harminc értékes darabot lehetett megtekinteni a Postma–Gosker Könyvtárként nevezett nyomtatványgyűjteményből. Dr. Ferenc Postma és felesége, dr. Margriet Gosker 17. és 18. századi disputációk és orációk közül válogatták a kiállítás anyagát, de közszemlére állítottak olyan különlegességeknek tekinthető nyomtatványokat is, amelyek a héber nyelv oktatásához kapcsolódnak.